
Dodatek do opracowań pieszych szlaków w Jaworznie

Po wejściu w życie Ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki

Mateusz Sarna

Pomimo faktu, iż ani ja (co deklaruje), ani Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoznawcze (co wynika z jego statutu, a w odniesieniu do regulaminów przez nie ustanowionych przecież owe opracowania powstały), nie jesteśmy na nic ukierunkowani względami politycznymi, mając na uwadze zapisy Art. 256 K.K., muszę i tak wskazać na zmiany jakie przyniosła w Jaworznie

U S T A W A z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki.

W szczególności zaś jej zapisy zawarte w Art. 5a, ust. 1 i ust. 2, bo to na ich bezwzględnej podstawie wiele pomników, obelisków i tablic pamiątkowych w Jaworznie (i całej Polsce) zostało oszpeconych lub zniszczonych, a co gorsza – niektóre całkowicie usunięto.

Nie bez powodu piszę, że „co gorsza – niektóre usunięto”.

Historia jest bowiem jedna. I nie mamy szans na jej zmianę. Nikt nie jest w stanie cofnąć się w czasie i podjąć zmian. To, co było uznano za warte upamiętnienia i upamiętniano właśnie poprzez wznoszenie pomników i obelisków, a także wmurowywanie tablic pamiątkowych na elewacjach budynków czy w innych miejscach.

To, co kiedyś żyło i funkcjonowało dziś według niektórych nie istniało wcale. Ciekawe? Ale nadal historia pozostaje historią. Historia ta stała się. Była. Ludzie jej doświadczyli i o niej pamiętają. Taką jaka była.

W niniejszym dodatku do opracowań szlaków pieszych w Jaworznie chciałbym w najprostszy z możliwych sposobów ukazać różnicę pomiędzy tym, co opisałem w roku 2016 i 2017 (i co istniało od dziesięcioleci) oraz to, co przyniósł powiew zmian na koniec miesiąca marca roku 2018.

Kluczowe niech będą przede wszystkim fotografie. Na terenie naszego miasta dotyczy to raptem kilku obiektów ale warto wspomnieć przy tej okazji także, że swoje nazwy zmieniło 25 ulic. Zmiany będą naniesione także w regulaminie Regionalnej Odznaki Krajoznawczej „Miłośnik Ziemi Jaworznickiej”.

Przedstawiam informacyjnie na fotografiach konkretne pomniki w stanie sprzed wejścia w życie tych przepisów, w stanie podczas „transformacji” i ostatecznie w stanie aktualnym.

Jaki jest zakres prac i na których obiektach, jaka jest podstawa ich wykonania, jak to się zakończy i jak prace zaplanowano można było przeczytać w lokalnych mediach:

„Zgodnie z przyjętą przez Sejm w 2016 roku ustawą dekomunizacyjną w Jaworznie zostały już zmienione niektóre nazwy ulic. Teraz przyszła pora na zmianę starych tablic znajdujących się na części pomników i miejsc pamięci zlokalizowanych na terenie naszego miasta.

Zadanie utrzymania pomników i miejsc pamięci na terenie Jaworzna od ubiegłego roku należy do Miejskiego Zarządu Nieruchomości Komunalnych. W związku z wejściem w życie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki, MZNK zwrócił się do Instytutu Pamięci Narodowej z prośbą o opinię w sprawie kilku pomników istniejących w Jaworznie. Zgodnie z prowadzoną korespondencją oraz opinią otrzymaną z Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie pomniki są dostosowywane do wymogów ustawy oraz zaleceń zawartych w opinii IPN. Na niektórych pomnikach zostały zdemontowane tablice, litery, bądź usunięto cały blok z napisem.

Zdemontowane z pomników tablice nie znikną w odmętach pamięci – zostały przekazane do Muzeum Miasta Jaworzna.

- Pomnik Janka Martyniaka partyzanta Gwardii Ludowej znajdujący się przy ulicy Ławczanej na Podłężu: usunięto blok z napisem.
- Pomnik działaczy ruchu oporu: PPR, AK, GL i AL znajdujący się przy ulicy Turystycznej na Jeziorkach: zdemontowano litery AL oraz odlew Odznaki Grunwaldzkiej. Zgodnie ze stanowiskiem IPN przy skrócie "GL" zostanie umieszczony skrót "PPS". Wówczas ta fraza będzie miała brzmienie "GL PPS".
- Pomnik poświęcony poległym o wolność mieszkańcom gromady Byczyna, działaczom KPP, PPR i PPS, żołnierzom WP, partyzantom AL a także żołnierzom Armii Czerwonej oraz wszystkim pomordowanym w latach II wojny światowej znajdujący się przy ulicy Krakowskiej w Byczynie: zdemontowano tablicę. Tablica upamiętniająca powstanie Czerwonego Harcerstwa, zlokalizowana przy ul. Górniczej: zdemontowano tablicę.
- Pomnik poświęcony Władysławowi Palce, partyzantowi Armii Ludowej oraz Piotrowi Palce i Józefowi Koziarzowi, posadowiony przy ul. Abstorskich: zdemontowano tablicę.
- POMNIK PARTYZANTÓW GL-PPR w lesie, nieco na południe od Elektrowni Jaworzno III, nad zalewem „ŁĘG”;

Po ostatecznych uzgodnieniach z Instytutem Pamięci Narodowej nowe treści tablic zostaną przedstawione na sesji Rady Miejskiej w Jaworznie, a następnie zamontowane”.¹

Takie informacje można było odnaleźć w jaworznickich mediach jeszcze w III kwartale 2018 roku.

W rzeczywistości w I kwartale 2019 roku i w nieco późniejszym okresie, okazało się, że:

- Pomnik Janka Martyniaka przy ul. Ławczanej na Podłężu: zdemontowano go całkowicie wraz z jego wygradzeniem z łańcuszka i niemal całym małym chodnikiem.
- Pomnik działaczy ruchu oporu: PPR, AK, GL i AL znajdujący się przy ulicy Turystycznej na Jeziorkach: zmieniono tablicę – zdjęcia poniżej.
- Pomnik poświęcony poległym o wolność mieszkańcom gromady Byczyna, działaczom KPP, PPR i PPS, żołnierzom WP, partyzantom AL a także żołnierzom Armii Czerwonej oraz wszystkim pomordowanym w latach II wojny światowej znajdujący się przy ulicy Krakowskiej w Byczynie: zmieniono tablicę – zdjęcia poniżej.
- Tablica upamiętniająca powstanie Czerwonego Harcerstwa, zlokalizowana przy ul. Górniczej: zdemontowano tablicę.
- Pomnik poświęcony Władysławowi Palce, partyzantowi Armii Ludowej oraz Piotrowi Palce i Józefowi Koziarzowi, posadowiony przy ul. Abstorskich: zdemontowano go całkowicie wraz z jego niewielką podmurówką i małym chodnikiem;
- POMNIK PARTYZANTÓW GL-PPR w lesie, nieco na południe od Elektrowni Jaworzno III, nad zalewem „ŁĘG”;

Powyższe sprawdziłem osobiście.

¹ http://www.um.jaworzno.pl/pl/aktualnosci/4541/relikty_prlu_do_zmiany.html

1. POMNIK ŻÓLNIERZY GL – AK – AL – BCH W JEIORKACH.

„W 1942 r. w Jaworznie na skutek zsyłek młodych ludzi do Reichu zaczęły się tworzyć konspiracyjne grupy odwetowe. Hitlerowcy byli wyjątkowo niespokojni ponieważ w kopalniach i na liniach wysokiego napięcia nasilały się sabotaże. Kolarze ze Szczakowej niszczyli kolejowe transporty jadące na front. Sprowadzono do miasta przeszkolone oddziały policji i mniejsze oddziały Wehrmachtu. Działającym grupom konspiracyjnym trudno było się utrzymać w samym mieście i jesienią 1942 r. wielu z nich wyszło do lasu w okolice Jaworzna i dalej aż na Podhale. Wiosną 1943 r. pod dowództwem Michała Stożka zwanego „Trójkątem” utworzyła się grupa działania w leśniczówce w Jeziorkach. Nadchodziło lato, dojrzewały zboża. Uzbrojeni Niemcy kręcili się po okolicy, zaglądali do Byczyny, Ciężkowic i Jezierek. Uzbrojeni byli w maszynową broń i wozy pancerne. Dnia 10 lipca 1943 r. doszło do wymiany ognia na Wysokiej Skarpie koło leśniczówki. Partyzanci wycofali się w kierunku bagien na Kulidze. Zginęło kilku Niemców. Padł dowódca partyzantów i kilku żołnierzy z Sosnowca i Dąbrowy Górniczej. Nazwiska ich są zupełnie nieznane. Niemcy w odwet aresztowali ponad 30 osób. Był wśród nich Arnold Pregler – miejscowy leśniczy. W leśniczówce działał aparat radiowy, który zdobyli partyzanci z GL im. J. Dąbrowskiego w czasie ataku na Chełmek. U Preglera były materiały do podziemnej gazetki, której współautorem był Stanisław Strycharski. Leśniczy Pregler z Jezierek był oficerem WP i cieszył się opinią wzorowego patrioty. Współpracował z Franciszkiem Abstorskim leśniczym z Byczyny. Oni obaj zaopatrywali członków ruchu oporu GL i AK w dokumenty i przepustki pracowników leśnych. Wśród aresztowanych byli też mieszkańcy okolicznych domów z Jezierek, Dobrej i Wilkszyna. Wśród aresztowanych znalazła się rodzina Arnolda Preglera – żona Maria i syn Kazimierz. Aresztowano: Franciszka Abstorskiego, jego żonę Bronisławę i dwoje dzieci – Mieczysława i Janinę, dalej całą rodzinę Poschów: Karola, Annę córki – Janinę i Helenę, Wiktorię Stożek, Emilię Słęczkę, Jana i Annę Sołtysków. Wszyscy zginęli. Jak podają kroniki ZBoWiD – u zginęło wówczas 21 osób na miejscu i w obozach koncentracyjnych. Niemcom zdawało się, że oczyścili teren, jednak z narażeniem życia młodzi ludzie z Byczyny, Jezierek i Jaworzna nadal wysadzali pociągi i niszczyli tory. W czasie aresztowania Franciszka Abstorskiego Niemcy zamierzali dokonać dalszych aresztowań i czasowo wypuścili Abstorskiego by zobaczyć dalsze jego kontakty. Proponowano ucieczkę Abstorskiemu, jednak ten nie chciał zostawić żony i dzieci i po dwu tygodniach na nowo został aresztowany wraz z całą grupą i rodziną. Obaj leśnicy należeli do AK. Wszyscy zginęli. Tym młodym partyzantom i ich rodzinom społeczeństwo Byczyny i Jezierek postawiło pomnik ku wiecznej pamięci”.²

² Cz. Kempniński „Kartki z dziejów Jaworzna”, cz. III „Pomniki kultury miasta Jaworzna”, s. 21.

Pomnik przed zmianami:

Pomnik w trakcie „transformacji”:

Pomnik w aktualnym stanie:

**Pamięci ofiar
pacyfikacji leśniczówek
w Jeziorkach i Buczynie
w lipcu 1943 roku**

Spółeczność Jaworzna w 75. rocznicę tragedii

W lipcu 1943 roku niemiecki okupant przeprowadził akcję pacyfikacyjną leśniczówek w Jeziorkach i Buczynie wymierzona przeciwko jaworznickim grupom konspiracji niepodległościowej, działającym w lasach pomiędzy Buczyną, Jeziorkami, Dobrą, Pieczyskami, Wilkoszynem i Ciężkowicami. Resztowania objęły żołnierzy i działaczy formacji podziemnych oraz członków ich rodzin. W jej wyniku oraz po osadzeniu w niemieckich obozach koncentracyjnych śmierć ponieśli:

Bronisława Abstorska Janina Posch
Ewelina Abstorska Józef Posch
Franciszek Abstorski Karol Posch
Janina Abstorska Arnold Pregler
Kamila Abstorska Kazimierz Pregler
Mieczysław Abstorski Maria Pregler
Władysława Herman Julian Rembiecha
Marysia Otrębska Anna Sołtysek
Anna Posch Jan Sołtysek
Bogumiła Posch Michał Stożek
Helena Posch Wiktoria Stożek

2. Obelisk Janka Martyniaka przy ul. Ławczanej

Od 1943 r. faszyci rozbudowywali w Jaworznie sieć podobozów i aresztów. Na Chrustach utworzyli mały obóz dla jeńców brytyjskich. Większość z nich stanowili zestrzeleni lotnicy biorący udział w walkach powietrznych. Kilku z nich znało język polski, przypuszcza się, że mogli to być Polacy ukryci pod obcymi nazwiskami.

Z początkiem czerwca 1943 r., tutejszy oddział GL otrzymał pismo z Komendy Głównej by uwolnić 5 brytyjskich lotników. Wykonania rozkazu podjęli się młodzi jaworznianie: Jan Martyniak, Mieczysław Bryła i Władysław Kępka. W nocy 10 czerwca przedostali się na teren obozu i uprowadzili pięciu lotników. Niestety krótko po wyjściu za druty obozu natknęli się na wracający partol, wywiązała się strzelanina. Niedaleko obozu padł trafiony Jan Martyniak, osłaniając uchodzących. W obławie na uciekinierów brały udział większe jednostki Wehrmachtu. Część ukrywających się w lasach pod Bukownem została złapana, o losach innych nie ma wiadomości, wiadomo, że jeden z ocalałych lotników przedostał się do Anglii.

Po wyzwolenia Ambasada Brytyjska w Krakowie wyraziła pisemne podziękowanie za ocalenie lotnika i ubolewanie z powodu śmierci Jana Martyniaka.

Chcąc uczcić pamięć dzielnego partyzanta, załoga KWK "Komuna Paryska", gdzie pracował Franciszek Martyniak, brat poległego, ufundowała w 1968 r. obelisk-pomnik tuż przy torze kolejowym na ul. Ławczanej. Na pomniku widnieje napis: **"Tu zginął żołnierz Gwardii Ludowej Jan Martyniak"**

Na cmentarzu pechnickim znajduje się grób dzielnego górnika z napisem: **"Śp. Janek Martyniak zginął z rąk hitlerowskiego okupanta 10.VI.1943 r. Przeżył lat 20. Cześć jego pamięci".³**

³ <http://www.biblioteka.jaw.pl/it/index.php/miejsca-pamieci/132-obelisk-upamietniajacy-janka-martyniaka>

Pomnik przed zmianami:

Pomnik w trakcie „transformacji”:

Pomnika aktualnie już nie ma...

3. POMNIK „POLEGŁYCH ZA WOLNOŚĆ I LUD” W BYCZYNIIE.

Charakterystycznym punktem dla centrum dzielnicy Byczyna, jest wysoki obelisk z orłem na szczycie. Na tablicy u podstawy pomnika widnieje następujący napis:

*„Wieczna chwała
synom gromady Byczyna
poległym w walce
o wolność i lud
działaczom PPR i PPS
żołnierzom Wojska Polskiego
żołnierzom Armii Ludowej
żołnierzom Armii Radzieckiej
poległym na naszej ziemi
oraz wszystkim pomordowanym
przez okupanta hitlerowskiego
społeczeństwo
gromady Byczyna”*

Według podań w tym samym miejscu już w 1786 roku znajdowała się niewielka drewniana kapliczka – kościółek, w której odprawiano nabożeństwa. W roku 1943 kapliczka została zniszczona przez żołnierzy niemieckich, którzy podejrzewali, że Armia Ludowa ukrywa w niej zapasy dynamitu.

Pierwsze komórki PPR, zawiązały się w Byczynie w roku 1942. W tym samym roku w powiecie chrzanowskim zorganizowano oddział partyzancki Gwardii Ludowej, pod dowództwem Stanisława Barana „Bolka”, do którego dołączyła grupa byczyńska. 29 maja 1944 roku Niemcy przeprowadzili szeroko zakrojoną akcję rozbicia i zlikwidowania oddziałów partyzanckich.

W wyniku tych działań aresztowano 78 osób, a za stawianie oporu stracono 3 osoby.”⁴

W międzyczasie w lokalnych mediach można przeczytać następującą propozycję:

„Do Prezydenta Miasta Jaworzna wpłynął wniosek o umieszczenie na pomniku w centrum Byczyny tablicy upamiętniającej postać Ireny Odrzywołek – byczynianki zamordowanej przez bezpiekę w 1946 r. Jeszcze do niedawna pomnik był oznaczony tablicą dedykowaną m.in. żołnierzom armii czerwonej. Tablica została zdemontowana za sprawą tzw. ustawy dekomunizacyjnej.

Nie bez powodu pomysłodawcy zaproponowali, by nową patronką obiektu została Irena Odrzywołek. Urodziła się ona w Byczynie w roku 1925 (wówczas był to powiat chrzanowski), gdzie ukończyła szkołę i rozpoczęła pracę w lokalu gastronomicznym. Po wojnie pracowała jako strażniczka w krakowskim więzieniu działając jednocześnie dla partyzantki antykomunistycznej.

W sierpniu 1946 roku dostarczyła więźniom granaty i pistolet oraz pomogła zorganizować bezkrwawy bunt. Dzięki temu udało się uciec ponad 60 pozbawionym wolności. Kilka miesięcy po zakończeniu akcji, w grudniu 1946, Irena Odrzywołek została aresztowana i rozstrzelana. Zginęła w wieku 21 lat.

Uhonorowanie Ireny Odrzywołek poprzez nadanie pomnikowi jej imienia to umocnienie byczyńskiej lokalnej społeczności, ponieważ proponowana patronka właśnie stamtąd pochodziła. To także lekcja historii i patriotyzmu dla młodych pokoleń, które dzięki upamiętnieniu tej postaci mają szansę na lepsze jej poznanie i zrozumienie, że odważne osoby, gotowe do poświęceń dla Wolności i Ojczyzny, żyły wśród nas.

⁴ <http://www.biblioteka.jaw.pl/it/index.php/miejsca-pamieci/98-pomnik-poleglych-za-wolnosc-i-lud>

Pomnik przy ul. Krakowskiej w Byczynie był poświęcony poległym o wolność mieszkańcom gromady Byczyna, działaczom KPP, PPR i PPS, żołnierzom WP, partyzantom AL a także żołnierzom Armii Czerwonej oraz wszystkim pomordowanym w latach II wojny światowej. W związku z ustawą dekomunizacyjną, pracownicy MZNK usunęli stare tablice z pomników i miejsc pamięci w mieście.”⁵

⁵ <http://www.jaworzno.pl/2018/04/11/pomnik-ireny-odrzywolek/>

Pomnik przed zmianami:

Pomnik w trakcie „transformacji”:

Pomnik w aktualnym stanie:

**MIESZKAŃCOM
BYCZYNY
POLEGŁYM
I POMORDOWANYM
W CZASIE
II WOJNY
ŚWIATOWEJ**

4. Mały pomnik „Gwardzistów” przy ul. Abstorskich w Byczynie

Mały pomnik „Gwardzistów” poświęcony partyzantom wchodzącym w skład GL-PPR stoi w Byczynie przy ul. Abstorskich (zdekomunizowanej ul. Baranowskiego), nad strumieniem Byczynki. Inskrypcja widniejąca na pomniku informuje, że w tym miejscu, w 1944 roku, zginęli żołnierz Armii Ludowej Władysław Palka oraz działacze Piotr Palka oraz Józef Koziarz. Władysław Palka zginął podczas próby dostarczenia maszyny do pisania do Komitetu Okręgowego PPR w Sosnowcu, zdobytej wcześniej podczas akcji w kopalni węgla „Rudolf”.

Pomnik przed zmianami:

Foto ze strony: <http://www.muzeum.jaw.pl/miejscapamieci/byczyna.php>

Pomnik w trakcie „transformacji”:

Pomnika aktualnie już nie ma...

5. Obelisk Gwardzistów nad zalewem w Łęgu

Obelisk upamiętnia działania oddziału partyzantów GL im. Jarosława Dąbrowskiego. Oddział działał na terenie Wysokiego Brzegu i Łęgu w latach 1942-1945.

Oddział zaczynał akcje w roku 1942 bez broni, a po dwóch latach z bunkra na Łęgu wychodziło na akcję 5 szturmowych grup. Po wyzwoleniu wielu partyzantów przeszło w szeregi WP i do MO. Partyzanci w małych grupkach dokonywali wypadów na tory kolejowe. Wynikiem tych akcji były wysadzone tory i wykolejone pociągi.

Ten sam oddział wysadzał też linie wysokiego napięcia, przecinał kable, niszczył sklepy, maszty, konfiskował kartki, likwidował konfidentów i policjantów.

12 października 1973 roku odbyła się w tym miejscu uroczystość. Na odsłoniętym wówczas pomniku umieszczono napis:

"W tym miejscu znajdował się bunkier partyzancki V obwodu Armii Ludowej, stąd do walki z okupantem hitlerowskim o honor i wolność narodu wyruszyli żołnierze oddziału okręgu I AL, Franciszek Szlachcic "Wicek" zastępca dowódcy oddziału, członek sztabu okręgu I AL, Józef Bartosz "Kropka", Edward Chmielewski "Mały", Jan Hachoł "Wacek", Józef Gach "Zimny", Józef Karkowski "Gabryś", Stanisław Kłosowski "Skowronek", Stanisław Łowiec "Albin, Edward Marcela "Trok", Adam Tondus "Rysiek", Jan Śreniawski "Romek, "Wania" były żołnierze Armii Czerwonej, Październik 1973 rok w XXX Rocznicę Ludowego Wojska Polskiego"

Obelisku obecnie też już nie ma. Sama tablica zginęła już kilkanaście lat temu i stał tam tylko goły głaz – obelisk, fotografię którego prezentuje poniższa fotografia, która pochodzi ze strony:

<http://www.muzeum.jaw.pl/miejscapamieci/pomniki.php> [w:] POMNIK PARTYZANTÓW GL-PPR.

6. Pomnik „Bojownikom Polskiego Ruchu Oporu poległym w latach 1846 – 1945 o wyzwolenie narodowe i społeczne”

„Mieszkańcy Jaworzna od wieków manifestowali swoje przywiązanie do ojczystej ziemi. W Insurekcji Kościuszkowskiej na polach bitew Raclawic i Maciejowic walczyli i ginęli młodzi Jaworznianie. Również w 1830 r. na zew Langiewicza około 120 młodych mieszkańców walczyło na kieleckiej ziemi, krwią znacząc swój udział w listopadowych zmaganiach. W 1846 r. przeszło stu walczyło pod Jadownikami, Brzeskiem i Tarnowem. Niektórym z nich udała się ucieczka z rak krwawego Staszka Szeli, syna Jakuba, jednak wpadli w ręce Austriaków i wytoczono im proces w Krakowie oraz Wiedniu. Ci, którzy wrócili po kilku latach tułaczki, przymusowo pracowali w tutejszych kopalniach, by „odechciało się” im wolności. W 1863 r. prawie 300 mieszkańców Jaworzna zasililo szeregi Apolinarego Kurowskiego. Niestety, wielu z nich padło, kiedy szturmem na bagnety zdobywali Maczki, Sosnowiec i Mysłowice. Kiedy walczyli pod Krzykawką, grobami uśłali bagna nad Przemszą... w 1905 r. do zrywu robotniczo – chłopskiego wpisało się 20 górników. Polegli w lasach Ojcowa i pod Krzeszowicami. W 1921 r. uformował się liczny jaworznicki oddział powstańczy, który poszedł z pomocą braciom Ślązakom zza Przemszy. Kilkunastu zginęło pod Tychami, w Brzęczkowicach i pod Tarnowskimi Górami... w sierpniu 1939 r. powołano do wojska ponad 300 młodych ludzi z Jaworzna. Walczyli m. In. W Armii „Kraków”, pod Modlinem i w innych pułkach piechoty i artylerii. Wielu z nich nigdy z tej wojny obronnej nigdy nie wróciło. W latach 1939 – 1945 w czasie walk o szyny zginęło kilkunastu partyzantów z AL, AK, BCh, w lasach Podkarpacia, w bunkrach za Byczyną, pod Libiążem, na Łęgu, w Jaworznie, w Szczakowej, na Jeziorkach. Wielu zmarło w obozach śmierci. Na wniosek ZM ZBoWiD w 1961 r. za cenę 28 tys. Zł zbudowano i odsłonięto pomnik tym wszystkim, którzy walczyli i ginęli w walkach o wolność narodowa i społeczną. Pomnik zbudowano z betonowych bloków i stojącym symbolem górnika – żołnierza, który wysoko trzyma narodowy sztandar. Na cokole umieszczono napis „Bojownikom Polskiego Ruchu Oporu poległym w latach 1846 – 1945 o wyzwolenie narodowe i społeczne”⁶.

Pomnik został usunięty...

Można go jednak nadal zobaczyć. W tym celu należy się udać do Muzeum PRL-u w Rudzie Śląskiej, gdzie na specjalnym placu, stoi dumnie pośród innych pomników dotkniętych zapisami tej ustawy.

⁶ Czesław Kempiański „Kartki z Dziejów Jaworzna. Cz. III – Pomniki Kultury miasta Jaworzna”, s. 9 - 10.

Pomnik przed zmianami...

Niech pamięć pozostanie w nas....

